

Časopis pro pěstování matematiky

Zdeněk Jankovský

Zemřel profesor Zdeněk Pírko

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 109 (1984), No. 1, 109--111

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/118191>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1984

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZEMŘEL PROFESOR ZDENĚK PÍRKO

ZDENĚK JANKOVSKÝ, Praha

Uprostřed práce na odborném poli zemřel náhle dne 15. května 1983 ve věku necelých 74 let prof. RNDr. Zdeněk Pírko, DrSc., profesor matematiky v.v. elektrotechnické fakulty Českého vysokého učení technického v Praze.

Prof. Pírko se narodil dne 12. prosince 1909 v Pacově (okres Pelhřimov) v rodině nižšího státního zaměstnance. Od roku 1910 však žil v Praze. Po čtyřleté školní docházce (tedy mimořádně u nadaného žáka o rok zkrácené) studoval v letech 1919 až 1927 na II. reálném gymnasiu v Praze-Vinohradech. Jeho zájem o matematiku podporovaný jeho profesorem matematiky PhDr. Vladimírem Ryšavým ovlivnil jeho další

životní dráhu. Po maturitě vstoupil na přírodovědeckou fakultu University Karlovy v Praze, kde studoval aprobaci matematika-fyzika. Od 3. semestru studoval paralelně na této fakultě též pojistnou matematiku. Z vysokoškolských učitelů jej nejvíce ovlivnili prof. Bohumil Bydžovský a prof. František Závíška, a to do takové míry, že po celý svůj život se pohyboval svým zájmem mezi geometrií a teoretickou mechanikou. V roce 1932 po absolutoriu předložil disertační práci na téma „Teorie pseudoúpatnic“. Po vojenské prezenční službě složil v roce 1934 rigorozní zkoušky a byl promován doktorem přírodních věd. Ve svém prvním zaměstnání ve Vojenském technickém a leteckém ústavu v Praze se zabýval balistikou. Ve školním roce 1936 až 1937 působil jako středoškolský profesor na reformním reálném gymnasiu v Tišnově, pak byl přeložen na reálku v Praze-Karlíně, kde působil s přerušením v okupaci až do května 1945. V roce 1942 byl dán k dispozici pracovnímu úřadu; práci v nasazení pro okupanty však nenastoupil a skrýval se. V roce 1944 se účastnil jedné ze schůzek u prof. Vyčichla, kde vyslovil svůj souhlas stát se vysokoškolským učitelem po znovuo-otřevření pražské vysoké technické školy.

V roce 1945–46 dostal roční dovolenou pro působení na vysoké škole a v roce 1946 se stal asistentem Matematického ústavu I (přednosta prof. František Rádl) při Vysoké škole strojního a elektrotechnického inženýrství ČVUT. V roce 1947 se habilitoval z algebraické a diferenciální geometrie (členy jeho habilitační komise byli profesori Josef Kounovský, Jan Vojtěch a František Vyčichlo). Již před habilitací byl pověřen kursovními přednáškami z matematiky v 1. a 2. ročníku pro obor elektrotechnického inženýrství; jako soukromý docent pak pravidelně ohlašoval pro každý semestr a konal speciální předášky z Laplaceovy transformace, z teorie funkcí komplexní proměnné a další.

Po zřízení samostatné fakulty elektrotechnického inženýrství v roce 1950 byl jmenován jejím prvním děkanem (1950–1952); podruhé byl děkanem elektrofakulty v letech 1956–1960. V této své funkci měl velký a velmi kladný vliv na koncipování práce na fakultě, na její zaměření a další rozvoj. S účinností od 1. 9. 1950 byl jmenován řádným profesorem matematiky. Na velké sloučené katedře matematiky a deskriptivní geometrie, která v té době byla zřízena na ČVUT a kterou vedl prof. Vyčichlo, vedl prof. Pírko odbor strojního a elektrotechnického inženýrství. Po rozdělení této velké katedry a zřízení kateder matematiky jednotlivých fakult v roce 1952 se stal vedoucím katedry matematiky a deskriptivní geometrie na elektrotechnické fakultě ČVUT. V této funkci působil až do roku 1970.

Prof. Pírko v průběhu svého činorodého života zastával mnoho dalších významných funkcí i mimo fakultu. Z nejdůležitějších je třeba jmenovat jeho funkci náměstka ministra školství a kultury v letech 1955–1957, generálního tajemníka Státního výboru pro vysoké školy, vědeckého sekretáře Státní komise pro vědecké hodnosti, funkci předsedy komise pro obhajoby kandidátských disertačních prací v oboru geometrie a topologie na ČVUT a funkci ministerského inspektora.

Organizačně se podílel na rozvoji matematiky již před 2. světovou válkou jako redaktor časopisu „Rozhledy matematicko-fyzikální“. Po 2. světové válce redigoval

v různých obdobích časopisy „Fysika v technice“, „Sovětská věda – Matematika, fysika astronomie“, „Pokroky matematiky, fysiky a astronomie“ a „Práce ČVUT-řada teoretická (nynější „Acta Polytechnica – Práce ČVUT v Praze“).

Profesor Pírko založil v roce 1957 na své katedře seminář z kinematické geometrie, který úspěšně vedl po více než 20 let a jehož práce se aktivně účastnil až do své smrti. Práce tohoto semináře je úzce spojena s vědecko-výzkumným úkolem „Metody kinematické analýzy a syntézy“, jehož byl dlouholetým odpovědným řešitelem (do konce roku 1978). Dosažené výsledky byly srovnatelné s prací zahraničních pracovníků v tomto oboru, v některých směrech je dokonce předstihly. Práce v semináři měla vliv na kvalifikační růst mnoha našich geometrů a ovlivnila i řadu teoretických mechaniků. Vedle tohoto tématického okruhu pracoval i v oblasti balistiky, teorie raket a kosmonautiky a dále v oblasti aplikací matematiky potřebných pro elektrotechniku jako např. v oblasti integrálních transformací, zvláště Laplaceovy transformace, funkcí komplexní proměnné a pod. I zde ovlivnil řadu matematiků a dalších odborníků na technikách, pracujících v příslušných aplikacích.

Prof. Pírko napsal více než 300 odborných a popularisujících prací. Vzhledem k tomuto množství odborných prací i k jeho velmi rozsáhlé vědecké a odborné činnosti bude zhodnocení této jeho práce včetně uvedení seznamu jeho prací věnován zvláštní článek.

Vědecká a odborná činnost prof. Pírka byla oceněna udělením doktorátu fyzikálně-matematických věd v roce 1957, vyznamenáním „Za zásluhy o výstavbu“ v roce 1959, medailí Jana Amose Komenského, medailí Felberovou, medailí ČVUT a dalšími uznáními.

Profesor Pírko se po celý svůj bohatý život výrazně anagažoval ve směru společenského pokroku. Na pracovištích ČVUT byl vysoce vážen pro svou pracovitost, pečlivost, bystrý a pohotový úsudek, smysl pro exaktní řešení školské problematiky ve spojení s potřebami naší společnosti, ale též pro jeho umění jednat s lidmi, poradit a pomoci.

Československé školství a věda, zvláště pak matematika na vysokých školách technických ztrácí v profesoru Zdeňku Pírkovi vynikajícího vysokoškolského učitele, organizátora školství a vědy, který téměř celý svůj život věnoval budování našeho vysokého technického školství, výchově nové technické inteligence a aplikacím matematiky v technice. Kolektiv jeho spolupracovníků bude dlouho postrádat obětavého přítele a rádce, pilného pracovníka a především charakterního člověka Zdeňka Pírka.